НАРОДНО СЪБРАНИЕ
Вх. № 52-654-04-179
Дата: 09 / 10 2026 г.

РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ
ПЕТДЕСЕТ И ВТОРО НАРОДНО СЪБРАНИЕ

16.26

ЧРЕЗ
ПРЕДСЕДАТЕЛЯ НА
52-ТО НАРОДНО СЪБРАНИЕ

ДО ПРЕДСЕДАТЕЛЯ НА
КОМИСИЯТА ПО ИКОНОМИЧЕСКА ПОЛИТИКА,
ИНВЕСТИЦИИ И ИНДУСТРИЯ
НА 52-ТО НАРОДНО СЪБРАНИЕ

УВАЖАЕМИ ГОСПОДИН ПРЕДСЕДАТЕЛ,

На основание чл. 79, ал. 1 от Правилника за организацията и дейността на Народното събрание внасяме следните предложения за изменения и допълнения в Законопроекта за потребителския кредит, № 52-602-01-41, приет на първо гласуване на 23 септември 2026 г.:

1. В чл. 8 се създава ал. 9:

„(9) При реклама чрез цифров интерфейс или устройство с ограничен размер, която посочва число, свързано с разходите по кредита, годишният процент на разходите, общата сума за връщане и представителният пример се представят четливо, преди потребителят да подаде заявление или да предприеме действие за сключване на договор. Ограниченият размер на интерфейса не е основание информацията за цената да се премахне или да бъде достъпна само след сключване на договора."

Мотиви: При реклами на малък екран отделни числа, например ниска месечна вноска, могат да създадат невярна представа за цената на бързия кредит. Потребителят трябва да вижда четливо ГПР, разход за кредита и представителния пример, преди да реши дали да кандидатства. Размерът на екрана не следва да оправдава укриването на тази информация.

2. В чл. 18 се правят следните допълнения:

а) създава се ал. 5:

„(5) Когато кредитът е предоставен без извършена оценка на кредитоспособността или въпреки че оценката не показва, че потребителят ще може да изпълнява задълженията си по ал. 1, договорът за кредит е нищожен и се прилага чл. 39. Алинеята не се прилага, когато кредиторът докаже, че потребителят умишлено е укрил или е предоставил невярна информация по чл. 20 и че без това оценката не би била отрицателна."

б) създава се ал. 6:

„(6) Оценката се смята за неизвършена, когато кредиторът не може да докаже извършването ѝ с документацията по чл. 17, ал. 5."

Мотиви: Законопроектът правилно забранява кредит, когато оценката показва, че потребителят няма да може да го върне (чл. 18, ал. 1), но не свързва с тази забрана никаква последица за договора. Кредитът, за който кредиторът е знаел, че няма да бъде върнат, остава изцяло дължим - с лихвите, таксите и обезщетенията. Така забраната остава без сила, а най-изгодно за кредитора е да не проверява.

Предложението връща равновесието: договорът е нищожен, а потребителят връща само полученото (чл. 39). Кредиторът не губи главницата, губи само печалбата от нарушението. Защитен е добросъвестният кредитор, когото потребителят е заблудил умишлено. Тежестта

на доказване е върху кредитора, защото само той държи документите - така е приел и Съдът на Европейския съюз (дело C-449/13, CA Consumer Finance).

Съответствие с Директива (ЕС) 2023/2225. Чл. 18 изисква кредит да се отпуска само когато оценката показва, че задълженията вероятно ще бъдат изпълнени. Последиците от нарушението за действителността на договора са въпрос на националното право; чл. 20, пар. 2 изрично позволява национални правила за действителността на договорите, а чл. 44 изисква санкциите да бъдат „ефективни, пропорционални и възпиращи“. Съображение 53 призовава държавите да определят „необходимите средства за санкциониране“ на кредитирането без предварителна оценка. Съдът на ЕС приема, че санкцията не е възпираща, ако кредиторът и след нея запазва икономическата изгода от нарушението (дело C-565/12, LCL Le Crédit Lyonnais), и че националният съд трябва служебно да приложи действена последица (дело C-679/18, OPR-Finance).

в) създава се ал. 7:

„(7) Оценката на кредитоспособността е отрицателна, когато към датата на сключване на договора:

1. сборът от месечните вноски на потребителя по този договор и по всички други негови задължения по кредити надвишава 40 на сто от средния му месечен нетен доход за последните три месеца, а когато доходът през тези месеци се е изменял с повече от 20 на сто - за последните дванадесет месеца, или

2. след плащането на вноските по т. 1 от месечния нетен доход на потребителя остава сума, по-малка от линията на бедност за страната за съответната година, увеличена с 50 на сто от нея за всяко друго пълнолетно лице и с 30 на сто от нея за всяко дете, които потребителят издържа.“

г) създава се ал. 8:

„(8) За целите на ал. 7 нетен доход е доходът след удържане на данъците и задължителните осигурителни вноски. При договор, по който кредитът може да се усвоява многократно, за месечна вноска се приемат 5 на сто от най-високия договорен размер на кредита. Когато общата сума, дължима от потребителя, е платима с едно плащане, за месечна вноска се приема тази сума, разделена на броя на месеците до падежа, но не по-малко от един.“

Мотиви: Кога оценката на кредитоспособността е отрицателна, законопроектът оставя на вътрешните правила на самия кредитор (чл. 17, ал. 4). Предложението въвежда два ясни и проверими критерия: вноските по всички кредити да не надвишават 40 на сто от дохода и след тях да остава поне линията на бедност - 390,63 евро месечно за 2026 г.

Праговете не са измислени. Изследване на Международния валутен фонд върху 460 000 потребителски кредита показва, че рискът от неплащане започва да расте, когато вноските надхвърлят около 30 на сто от дохода. Румъния прилага граница от 40 на сто от 2018 г., Хърватия - от 2025 г. При заплата от 620 евро граница от 50 на сто би оставила на потребителя 310 евро - под линията на бедност; затова предлагаме 40 на сто.

Съответствие с Директива (ЕС) 2023/2225. Директивата урежда реда за оценката, но не определя числови граници. Съображение 54 изрично посочва, че държавите „следва да могат да издават допълнителни указания за допълнителни критерии… например чрез въвеждане на максимални стойности за… съотношението между размера на заема и доходите“. Предложеният праг е за вноските спрямо дохода - по-точната мярка за същото. Тъй като прагът не е изрично уреден в член на Директивата, той е отделен в самостоятелен параграф.

д) създава се ал. 9:

„(9) Кредит не се предоставя на потребител, който в деня на сключване на договора е вписан по свое искане в регистъра по чл. 10г, ал. 1 от Закона за хазарта. Договор, сключен в нарушение на изречение първо, е нищожен и се прилага чл. 39.“

3. В чл. 20 се правят следните изменения и допълнения:

а) ал. 9 се заличава.

Мотиви: Чл. 20, ал. 9 дава на кредиторите достъп до данни от ЕСГРАОН за семейното положение, сключения брак, децата, адресите и смъртта на лицето. Тези данни не дават сведения за дохода и задълженията на потребителя, а чл. 6, ал. 1 от самия законопроект забранява пряката и непряката дискриминация, включително по семейно положение. Омбудсманът посочва същото противоречие.

Сведенията за издържаните лица, нужни за оценката, потребителят може да декларира сам. Адресът и самоличността се установяват при сключването на договора. Широкият достъп до регистъра на населението би улеснил не оценката, а събирането на дългове чрез натиск върху близките.

Съответствие с Директива (ЕС) 2023/2225. Чл. 18 допуска само информация, която е необходима и съразмерна с естеството, срока, стойността и рисковете на кредита.

б) създава се ал. 11:

„(11) Кредитор, който има право да предоставя потребителски кредити и е под надзора на компетентен орган, може при подадено заявление и след отделно, конкретно и документирано разрешение от потребителя да получи по електронен път достъп до данни от 1. Националната агенция за приходите - обобщена справка за средния месечен осигурителен доход за последните шест отчетени месеца, за наличието на действащо осигуряване и за наличието и общия размер на изискуеми и непогасени публични задължения, събирани от агенцията; 2. от Националния осигурителен институт - обобщена справка за изплащана пенсия и средния ѝ месечен размер; 3. от общините чрез защитена система за електронен обмен - справка за наличието и общия размер на изискуеми и непогасени местни данъци, такси и други публични общински вземания. Справката посочва датата на данните, разсрочването или отсрочването и размера на изискуемите вноски през срока на кредита. Липсата на актуални данни или на данни от община се отбелязва изрично и не се удостоверява като липса на задължения.“

в) създава се ал. 12:

„(12) Справките се използват само за оценка на кредитоспособността по конкретното заявление. За публичните задължения се предоставят само обобщен размер и статус на изискуемост, без основание, вид на санкция или номер на акт. Оспорените задължения и задълженията със спряно изпълнение се отбелязват отделно и не се приемат автоматично за просрочие. Не се предоставят данни за работодател, диагноза, инвалидност, вид на обезщетение и други несъразмерни обстоятелства. Достъпът е чрез защитен интерфейс с регистриране на кредитора, длъжностното лице, основанието и часа на всяка справка. Потребителят може да провери извършените справки. Забраняват се препредаване и използване за реклама или събиране на вземания.“

г) създава се ал. 13:

„(13) Отказът на потребителя да разреши справка и наличието на публично задължение сами по себе си не обосновават по-висока цена или автоматичен отказ. Кредиторът може да поиска други съразмерни доказателства; когато липсва надеждна информация за оценката, кредит не се предоставя. При неточни данни потребителят може да представи документ за плащане, разсрочване или оспорване преди решението. Редът, техническите гаранции, срокът за съхранение и контролът на достъпа се определят с наредба на

Министерския съвет след становища на БНБ, КЗЛД и Националното сдружение на общините.“

д) създава се ал. 14:

„(14) В деня на сключване на договора кредиторът прави справка дали потребителят е вписан по свое искане в регистъра по чл. 10г, ал. 1 от Закона за хазарта. Независимо от чл. 10д, ал. 2 от Закона за хазарта, Националната агенция за приходите предоставя справката безвъзмездно и по електронен път, като съобщава единствено дали лицето е вписано по свое искане към деня на справката, без основанието за вписването и без други данни. Кредиторът не може да обработва тази информация за други цели.“

Мотиви: Обобщената справка помага да се оценят доходът и изискуемите задължения, като осигурителният доход не се приравнява на нетния разполагаем доход. За данъчната и осигурителната тайна, пенсионната информация и общинските вземания е необходимо изрично законово основание и съгласуване с ДОПК, КСО и ЗМДТ; приложението започва след осигуряване на защитения обмен. Предложението цели да ограничи кредитирането към лица с висок риск от свръхзадлъжнялост.

Омбудсманът съобщава, че постъпват молби и жалби от близки на хазартно зависими хора, които „с болка и отчаяние търсят помощ, за да се спре спиралата на дълговe“, и предлага кредиторите да получават ограничени справки от регистъра по чл. 10г, ал. 1 от Закона за хазарта. Председателят на водещата комисия д-р Стефан Белчев предложи нов доброволен регистър за самоограничаване.

Предложението постига същата цел, без да създава нов орган: използва регистъра по чл. 10г, ал. 1 от Закона за хазарта, който Националната агенция за приходите поддържа от 2020 г. Предложението обхваща само лицата, вписани по свое искане - защото смятат, че имат проблем с хазарта или че доходите им ги правят уязвими. Заличаването по тяхно искане е допустимо не по-рано от 12 месеца след вписването, поради което защитата е трайна. Служебно вписаните лица - получателите на социална помощ, лицата с психични разстройства и поставените под запрещение - не са обхванати, за да не се допуска неравно третиране и обработване на данни за здравето. Предложението придава на решението на самото лице действие и спрямо потребителските кредити: който сам е поискал да бъде защитен от хазарта, не следва да може непосредствено след това да получи потребителски кредит. Справката е най-тясната възможна - само „вписан“ или „не е вписан“ - не разкрива никакви други данни за лицето и не може да се използва за друго. Задължението на НАП е уредено в самия закон, без да се изменя Законът за хазарта.

Съответствие с Директива (ЕС) 2023/2225. Чл. 18, пар. 3 изисква оценката да се основава на информация, която е „необходима и пропорционална“ на рисковете на кредита, а чл. 18, пар. 11 позволява на държавите да изискат оценката да се извършва „въз основа на справка в съответната база данни“. Справката обхваща само вписванията по искане на самото лице и не съобщава основанието за тях; служебните вписвания, сред които са и лицата с психични разстройства, са изключени. Поради това не се обработват специални категории данни по чл. 9 от Регламент (ЕС) 2016/679, които чл. 18, пар. 3 изключва от оценката.

4. В чл. 21 се правят следните изменения:

а) в ал. 1 думите „чл. 20, ал. 9 и ал. 10“ се заменят с „чл. 20, ал. 10“.

5. В чл. 22 се правят следните изменения и допълнения:

а) алинея 6 се изменя така:

„(6) За кредит с общ размер до седемкратния размер на минималната месечна работна заплата, определена за страната, наред с ограничението по ал. 5, общата сума, която потребителят плаща по договора за кредит, включително обезщетението за забава,

неустойките и всички други плащания във връзка с договора, без присъдените разноски по съдебно и изпълнително производство, не може да надвишава два пъти общия размер на главницата по кредита.“

б) алинея 9 се изменя така:

„(9) Когато към сключването на договора годишният процент на разходите, изчислен съгласно ал. 11, надвишава ограничението по ал. 5 или общата сума, дължима от потребителя, надвишава ограничението по ал. 6, договорът за кредит е нищожен и се прилага чл. 39. Плащанията, с които след сключването на договора сборът на платеното би надвишил ограничението по ал. 6, не се дължат.“

в) алинея 10 се заличава.

г) създава се ал. 11:

„(11) За целите на ограниченията по ал. 5 и 6 в общите разходи по кредита се включва всяко плащане, което е условие за получаването на кредита или за получаването му при предложените условия, независимо от наименованието, получателя и отделното му договаряне, включително плащанията към поръчител, гарант, застраховател или друго лице, посочено или одобрено от кредитора или свързано с него по смисъла на § 1 от допълнителните разпоредби на Търговския закон, както и неустойката поради непредоставяне на обезпечение, включително когато уговорката е нищожна по чл. 23а или 23б. За целите на ал. 5 процентът се изчислява по Приложение № 3 с включване на тези плащания; така изчисленият процент не се посочва като годишен процент на разходите по чл. 10 и 25.“

д) създава се ал. 12:

„(12) Ограниченията по ал. 5 и 6 се прилагат и за договорите за кредитна линия, овърдрафт и всеки друг договор, по който кредитът може да се усвоява многократно. За целите на ал. 6 общият размер на кредита по такъв договор е сборът от действително усвоените суми.“

е) създава се ал. 13:

„(13) Когато един и същ кредитор или свързано с него лице по смисъла на ал. 11 сключи с един и същ потребител нов договор за кредит, преди да са изтекли 120 дни от сключването на предходен договор, договорите се смятат за един кредит за целите на ограниченията по ал. 5 и 6: общите им размери и разходи се събират, а при надвишаване ал. 9 се прилага за всеки от тях.“

Мотиви: Запазват се максималните нива на ГПР за всички видове кредити, като допълнително се въвежда предел на общите разходи от два пъти общия размер на главницата по кредита, включително плащанията при неизпълнение за кредити с размер на главницата до седемкратния размер на минималната месечна работна заплата.

Съответствие с Директива (ЕС) 2023/2225. Чл. 31, пар. 1 изисква от държавите „мерки за ефективно предотвратяване на злоупотребите и за гарантиране, че на потребителите не могат да се начисляват прекомерно високи лихвени проценти, годишни проценти на разходите или общи разходи по кредита, например установяване на максимални размери“. Формулата по чл. 30 и Приложение № 3 остава непроменена. Чл. 43 изисква правата по Директивата да не могат да бъдат заобикаляни чрез начина, по който са формулирани договорите.

6. Създава се чл. 23а със следното съдържание:

„Чл. 23а. (1) При забава на потребителя кредиторът има право, освен на уговорената възнаградителна лихва до падежа на съответната вноска, само на обезщетение в размер на законната лихва по чл. 22, ал. 5 върху изискуемата и неплатена главница за времето на забавата.

(2) Уговорка за неустойка, такса или друго плащане поради забавата, което надвишава размера по ал. 1, е нищожна в надвишението.

(3) Когато плащането на потребителя не е достатъчно да погаси всички изискуеми суми, то погасява последователно присъдените разноски по съдебно и изпълнително производство, изискуемата главница, възнаградителната лихва и обезщетението за забава. Чл. 76, ал. 2 от Закона за задълженията и договорите не се прилага.

(4) Кредиторът не може да откаже да приеме частично плащане. Алинеи 1-3 се прилагат и след прехвърляне на вземането."

Мотиви: Действащият закон съдържа ясно правило: когато потребителят забави плащане, обезщетението не може да надвишава законната лихва (чл. 33, ал. 2). Законопроектът не го пренася. Изразът „законна лихва" се среща в целия текст само веднъж - в тавана по чл. 22, ал. 5. Остава единствено задължението размерът на лихвата за просрочие да бъде посочен в договора (чл. 25, ал. 1, т. 14) и съобщен при забава (чл. 48, ал. 3, т. 3). Горна граница законопроектът не предвижда.

Същевременно чл. 22, ал. 3, т. 1 изключва разходите при неизпълнение от годишния процент на разходите. Тези суми не личат при сравняването на предложенията на различните кредитори и не са ограничени от никакъв таван. Засегнати са най-уязвимите: у нас 17,2 на сто от населението е в просрочие по сметките за ток, вода и отопление при 7,0 на сто средно за Европейския съюз (Евростат, 2025 г.).

Съответствие с Директива (ЕС) 2023/2225. Чл. 35, пар. 4: когато държавите разрешават допълнителни такси при просрочие, те „определят максимален размер за посочените такси". Редът на погасяване не е уреден в Директивата. Използваната възможност се съобщава на Европейската комисия.

7. Създава се чл. 23б със следното съдържание:

„Чл. 23б. (1) Нищожна е клауза в договор за потребителски кредит, която предвижда неустойка или друго плащане поради непредоставяне на поръчител, гарант или друго обезпечение.

(2) Алинея 1 не изключва преценката за неравноправност на други клаузи по Закона за защита на потребителите."

Мотиви: Неустойката за непредоставен поръчител по същество е част от цената на кредита, уговорена под формата на санкция. Тя се дължи още от сключването на договора, ако потребителят не осигури поръчител или не купи гаранция от дружество, посочено от кредитора - условие, за което кредиторът предварително знае, че рядко ще бъде изпълнено. Така годишният процент на разходите в договора остава под тавана, а истинската цена е в неустойката.

Българските съдилища отменят такива клаузи постоянно, а Съдът на Европейския съюз изисква, по отношение на плащанията за допълнителни услуги, да се провери дали те не прикриват част от цената на кредита (дело C-714/22, Профи Кредит България). Същата мярка важи с още по-голяма сила за неустойката за поръчител. Докато правилото не е записано в закона, всеки потребител трябва да води отделно дело за една и съща клауза. Мнозинството също обеща праг, под който поръчители да не могат да се изискват.

Съответствие с Директива (ЕС) 2023/2225. Чл. 31, пар. 2 позволява на държавите да приемат забрани или ограничения за определени такси. Използваната възможност се съобщава на Европейската комисия.

8. В чл. 25 се правят следните допълнения:

а) в ал. 3 се създава изречение трето: „Кредиторът предоставя погасителния план на потребителя на траен носител заедно с договора за кредит, без да е необходимо искане, както и при всяка промяна на условията за погасяване.“

Мотиви: Погасителният план е единственият документ, от който потребителят може да разбере колко, кога и за какво плаща. Законопроектът задължава кредитора планът да бъде „на разположение“ и да се предоставя „при поискване“ (чл. 25, ал. 1, т. 11 и ал. 3). Омбудсманът обаче съобщава за откази на кредитори да предоставят повторно договора и погасителния план „с аргумента, че няма такова законово задължение“ - а потребителите, които най-много се нуждаят от плана, най-рядко знаят, че имат право да го поискат.

Действащият закон изисква планът да бъде част от самия договор. Съдът на Европейския съюз обаче прие, че в договора не може да се изисква да се посочва каква част от всяка вноска е главница (дело C-42/15, Home Credit Slovakia), и законопроектът правилно се съобразява с това. Предложението не връща плана в съдържанието на договора, а урежда кога се предоставя: заедно с договора, без да е необходимо искане от потребителя, и отново при всяка промяна. Неизпълнението се наказва по чл. 83, който вече обхваща чл. 25.

Съответствие с Директива (ЕС) 2023/2225. Чл. 21, пар. 2 задължава кредитора да предоставя плана „безвъзмездно и по всяко време през целия срок на действие на договора“; моментът на сключването е част от този срок. Предложението не добавя ново съдържание към договора по чл. 21, пар. 1 и е съобразено с решението по дело C-42/15.

9. В чл. 38 се правят следните изменения и допълнения:

а) думите „чл. 25, ал. 1, т. 6 - 12 и т. 19“ се заменят с „чл. 25, ал. 1, т. 6 - 12, 14, 17, 18 и 19“.

б) създават се ал. 2 и 3:

„(2) Договор за потребителски кредит, сключен в нарушение на чл. 60, ал. 4, е нищожен. Потребителят връща само чистата стойност на кредита, но не дължи лихва или други разходи по кредита.

(3) Потребителят връща чистата стойност на кредита на падежите, уговорени в договора, като всяка вноска се намалява до частта ѝ за главница; вземането не може да се обявява за предсрочно изискуемо. Платените от потребителя лихви и други разходи се приспадат от следващите по ред вноски, а платеното над чистата стойност на кредита му се връща. Вземането за връщане на чистата стойност не може да се прехвърля, нито да се възлага на друго лице за извънсъдебно събиране.“

Мотиви: Чл. 38 изброява изискванията, чието нарушение прави договора нищожен. Извън списъка остават т. 14 (лихвата при просрочие и разходите при неизпълнение), т. 17 (изискваните обезпечения) и т. 18 (задължителната застраховка и другите допълнителни услуги). Именно това са перата, през които цената се изнася извън годишния процент на разходите. Ако кредиторът не ги посочи, договорът остава действителен и потребителят дължи всички уговорени суми. Предложението включва трите точки в основанията за нищожност.

Съответствие с Директива (ЕС) 2023/2225. Чл. 20, пар. 2 позволява на държавите „да въведат или да запазят национални правила, отнасящи се до действителността на сключването на договорите за кредит“, а чл. 44 изисква санкциите да бъдат „ефективни, пропорционални и възпиращи“.

10. Чл. 39 се изменя така:

„Чл. 39. (1) Когато договорът за потребителски кредит е нищожен или недействителен, потребителят връща само чистата стойност на кредита в сроковете по първоначално уговорения погасителен план, а когато такъв план липсва - на равни месечни вноски за уговорения срок, а при договор без определен срок - в 12-месечен срок, и не дължи лихва или други разходи по кредита.

(2) Чиста стойност на кредита е действително получената от потребителя сума. В нея не се включват удържаните при отпускането лихви, такси, комисиони, застрахователни премии и възнаграждения за поръчителство или гаранция.

(3) Всички суми, платени от потребителя на кредитора или на лицата по чл. 22, ал. 11 във връзка с договора, се приспадат от чистата стойност. Платеното над нея кредиторът връща в 14-дневен срок от писменото искане на потребителя, заедно със законната лихва от деня на плащането."

Мотиви: Правилото, че при недействителен договор потребителят връща само чистата стойност на кредита, съществува и сега. Законопроектът обаче не урежда кога се връща и какво е „чиста стойност". Ако чистата стойност стане изискуема наведнъж, последицата от нищожността се обръща срещу потребителя вместо срещу кредитора. Ако в нея се включат удържаните такси, кредиторът получава по заобиколен път именно това, което законът му отнема.

Предложението урежда и връщането на надплатеното. Сегашният текст на чл. 22, ал. 10 позволява надвзетите средства да се удържат само „при последващи плащания по кредита, ако има такива". Когато кредитът е изплатен, последващи плащания няма, и потребителят няма правна възможност да получи обратно надплатеното. Срокът от 14 дни и законната лихва правят връщането действително.

Съответствие с Директива (ЕС) 2023/2225. Последиците от нищожността са въпрос на националното право (чл. 20, пар. 2); по практиката на Съда на ЕС те трябва да отнемат икономическата изгода от нарушението (C-565/12, LCL Le Crédit Lyonnais).

11. Чл. 46 се изменя така:

„Чл. 46. (1) Кредиторът не може да изисква, да приема или да прехвърля запис на заповед или менителница, издадени, приети, джирирани или авалирани от потребителя или от трето лице за обезпечаване или за погасяване на задължение по договор за потребителски кредит.

(2) Запис на заповед или менителница, издадени в нарушение на ал. 1, са нищожни.

(3) Кредиторът връща издадения документ в 7-дневен срок от поискването. Когато го е прехвърлил, кредиторът отговаря солидарно с приобретателя за всички вреди и за сумите, събрани въз основа на документа."

Мотиви: Законопроектът преписва правилото на действащия закон: кредиторът не може да задължава потребителя да издаде запис на заповед. Правилото е в сила от 2010 г. но не е попречило записът на заповед да се издава заедно с договора „доброволно". С него вземането се събира по заповедно производство (чл. 417, т. 9 ГПК), без съдът да види договора, цената и неустойките, а срещу приобретател на записа потребителят по правило не може да противопостави възраженията си.

Съдът на Европейския съюз приема, че производството по запис на заповед не може да прави практически невъзможна съдебната проверка на потребителския договор (дело C-176/17, Profi Credit Polska). Мнозинството обеща забрана „за заемите до определена сума"; евентуалната редакция съвпада с тази идея.

Съответствие с Директива (ЕС) 2023/2225. Записът на заповед не е уреден в Директивата. Забраната е в духа на чл. 39, пар. 1: потребителят запазва срещу всеки следващ кредитор всички възражения, с които е разполагал срещу първоначалния.

12. В чл. 48 се правят следните изменения и допълнения:

а) в ал. 1 след думите „погасяване на кредита“ се добавя „както и мерки за недопускане на агресивни и заблуждаващи търговски практики по смисъла на Закона за защита на потребителите“.

б) създава се ал. 7:

„(7) Преди да обяви кредита за предсрочно изискуем, да предяви иск или да подаде заявление за издаване на заповед за изпълнение, кредиторът преценява дали затруднението на потребителя може да бъде преодоляно с мярка по ал. 4 и му предоставя на траен носител предложението си или мотивите, поради които не предлага такава мярка. Докато това не бъде изпълнено, кредитът не може да бъде обявен за предсрочно изискуем.“

в) създава се ал. 8:

„(8) Кредиторът и лицата, на които е възложил събирането или е прехвърлил вземането, не могат да съобщават на трети лица, включително на работодателя, роднините и съседите на потребителя, информация за задължението му, освен на поръчителя, на солидарния длъжник, на Централния кредитен регистър, на съда, на съдебния изпълнител, на приобретателя на вземането и на лицата, на които е възложено събирането, както и в други предвидени в закон случаи.“

г) създава се ал. 9:

„(9) Във връзка със събирането на задължението кредиторът може да се свързва с потребителя по телефон или лично само в работни дни между 8 и 20 часа и не повече от веднъж дневно, и не може да го търси на работното му място.“

д) създава се ал. 10:

„(10) Алинеи 7 - 9 се прилагат и за приобретателя на вземането и за лицата, които го обслужват.“

Мотиви: Омбудсманът получава постоянно жалби за „непрестанни телефонни позвънявания с отправени заплахи по всяко време на денонощието; посещения в дома и месторабoтата на длъжника и изнасяне на информация на трети лица, касаеща дълга; телефонни обаждания до роднини и приятели на кредитополучателя“. Законопроектът задължава кредиторите да имат правила за работа с потребители в затруднение, но не урежда начина, по който се събира вземането.

Предложението прави четири неща. Изрично свързва правилата на кредитора с забраната за агресивни практики по Закона за защита на потребителите, както предлага омбудсманът. Превръща отсрочката от пожелание в задължителен етап преди съдебното производство - без да опрощава главницата. Забранява разгласяването на задължението пред трети лица, което не служи на събирането, а е средство за недопустим натиск. И въвежда разумни граници за времето и честотата на контактите с длъжника.

Съответствие с Директива (ЕС) 2023/2225. Чл. 35, пар. 1 изисква кредиторите да предоставят, когато е целесъобразно, разумни отсрочки преди принудителното изпълнение; предложението определя реда за това. Забраната по ал. 8 произтича от защитата на личните данни (Регламент (ЕС) 2016/679). Ал. 9 е допустима, защото Директива 2005/29/ЕО за нелоялните търговски практики изрично позволява по-строги национални изисквания за финансовите услуги (чл. 3, пар. 9).

13. В чл. 50, ал. 10 думите „с наредба на министъра на икономиката, инвестициите и индустрията“ се заменят с „с наредбата по чл. 67“, а в чл. 51, ал. 5 думите „държавна такса“ се заменят с „такса“ и думите „с тарифа, одобрена от Министерския съвет“ - с „с тарифата по чл. 63“.

14. В чл. 50, ал. 2 и 9, чл. 51, ал. 1, 2, 4 и 5, чл. 52, ал. 2, чл. 53, ал. 1, чл. 54, ал. 1, 2, ал. 3, текста преди т. 1, и ал. 4, чл. 55, ал. 1, ал. 4, т. 4 и ал. 6, чл. 56, ал. 1 - 3, чл. 57, ал. 1 и 4, чл. 58 и чл. 59 думите „Комисията за защита на потребителите“ се заменят с „Българската народна банка“, а в чл. 50, ал. 2 думата „комисията“ се заменя с „Българската народна банка“.

15. Чл. 60 се изменя така:

„Чл. 60. (1) Тази глава урежда условията и реда за издаване, спиране и отнемане на лиценз на кредитори, предоставящи потребителски кредит по смисъла на този закон.

(2) Разпоредбите на тази глава не се прилагат за:

1. банки и клоновете на банки, извършващи дейност на територията на Република България, лицензирани по Закона за кредитните институции;

2. финансови институции със седалище в друга държава членка, които извършват дейност на територията на Република България при условията на чл. 24 от Закона за кредитните институции;

3. платежните институции и дружествата за електронни пари, отпускащи кредити по реда на чл. 21 от Закона за платежните услуги и платежните системи;

4. доставчици на стоки и услуги, които са микро-, малки и средни предприятия, действащи като кредитори в спомагателно качество, които отпускат кредит под формата на разсрочено плащане за закупуване на стоки и услуги, които предлагат, когато кредитът се предоставя без лихва и само с ограничен размер на таксите, дължими от потребителя за забавени плащания.

(3) Дейност по предоставяне на потребителски кредити се извършва само въз основа на лиценз, издаден от Българската народна банка. Българската народна банка води публичен регистър на кредиторите с издаден, спрян и отнет лиценз и на обектите им; достъпът до регистъра е безплатен.

(4) Не се допуска осъществяване на дейност по предоставяне на потребителски кредити от лица без лиценз по ал. 3, с изключение на случаите по ал. 2.

(5) Правата по лиценза не могат да се прехвърлят или преотстъпват. Кредитор, който позволи на друго лице да предоставя кредити под неговото наименование или марка, отговаря пред потребителя солидарно с него.

(6) Лицето с лиценз по ал. 3 може да включва в предмета си на дейност и да извършва друга търговска дейност.

(7) Лице без лиценз по ал. 3 не може да използва в своето наименование, рекламна или друга дейност думи на български или на чужд език, означаващи извършване на дейност по предоставяне на потребителски кредити.

(8) Кредиторът уведомява Българската народна банка за всеки обект, в който той или кредитен посредник от негово име предлага кредити, сключва договори за кредит или приема плащания в срок от 7 дни от започване на дейност в него. Българската народна банка вписва обекта в регистъра по ал. 3 в 7-дневен срок и му дава номер; наименованието на кредитора, номерът на лиценза и номерът на обекта се поставят на видно място в него.“

16. В чл. 61 се правят следните изменения:

а) в ал. 1 думите „да бъде вписано в регистъра по чл. 60, ал. 3“ се заменят с „да получи лиценз по чл. 60, ал. 3“, а думите „до Комисията за защита на потребителите“ - с „до Българската народна банка“;

б) в ал. 2 основният текст се изменя така: „За издаване на лиценз трябва да са изпълнени едновременно следните изисквания:“, в т. 5 думите „което желае да бъде вписано в регистъра по чл. 60, ал. 3“ се заменят с „което иска лиценз по чл. 60, ал. 3“ и се създава т. 6:

„6. да е акционерно дружество, дружество с ограничена отговорност или командитно дружество с акции с внесен в пари капитал не по-малък от 2 000 000 евро и да поддържа по всяко време собствен капитал не по-малък от този размер.“;

в) ал. 6 се изменя така: „(6) Лицето с лиценз по чл. 60, ал. 3 е длъжно по всяко време да спазва изискванията по ал. 2 - 5.“

17. В чл. 62 се правят следните изменения:

а) ал. 4 се изменя така: „(4) Българската народна банка издава лиценз или отказва издаването му в срок до три месеца от получаването на заявлението и на всички документи по ал. 2.“;

б) ал. 7 се изменя така: „(7) Българската народна банка издава лиценз, когато заявителят отговаря на изискванията на този закон и на актовете по прилагането му и не е налице основание за отказ по чл. 64.“;

в) ал. 8 се изменя така: „(8) Лицензът се издава без срок.“;

г) в ал. 9 думите „за които е вписано лицето“ се заменят с „за които лицето е получило лиценз“;

д) ал. 11 се изменя така: „(11) Българската народна банка издава лиценза, отказва издаването му, спира го и го отнема с решение, което може да се оспорва по реда на Административнопроцесуалния кодекс.“

18. Чл. 63 се изменя така:

„Чл. 63. Българската народна банка събира такса за разглеждане на заявлението за лиценз, такса за промяна на обстоятелствата по чл. 65, ал. 2 и 3 и годишна такса за надзор в размер, определен с тарифа, приета от Българската народна банка.“

19. В чл. 64 ал. 1 се изменя така:

„(1) Българската народна банка отказва издаване на лиценз, когато:

1. заявителят не отговаря на някое от изискванията по чл. 61;

2. заявителят не е представил в определения срок необходимите данни и документи или предоставените данни и документи съдържат непълна, противоречива или невярна информация.“

20. Чл. 66 се изменя така:

„Чл. 66. (1) Българската народна банка отнема лиценза по искане на кредитора или когато той:

1. не започне дейност в срок 12 месеца от издаването на лиценза;

2. преустанови дейността си за повече от 12 месеца;

3. е получил лиценза въз основа на невярна информация или неверни документи;

4. престане да отговаря на условията за издаването му;

5. не изпълнява други изисквания на този закон и на актовете по прилагането му;

6. кредиторът изрично се откаже от лиценза.

(2) Вместо да отнеме лиценза по ал. 1, т. 4 и 5, Българската народна банка може да го спре за срок до 6 месеца и да даде срок за отстраняване на нарушенията.

(3) Когато установи основание по ал. 1, т. 4 и 5, Комисията за защита на потребителите прави мотивирано предложение до Българската народна банка, която се произнася с мотивирано решение в двумесечен срок. Фактите, установени с влязло в сила наказателно постановление или с влязъл в сила съдебен акт, не се проверяват отново.

(4) Кредиторът не може да сключва нови договори за кредит, след като решението за отнемане или за спиране влезе в сила или, когато подлежи на предварително изпълнение, му бъде съобщено; сключените дотогава договори се изпълняват.“

21. Чл. 67 се изменя така:

„Чл. 67. Българската народна банка издава наредба за прилагането на тази глава и на глава петнадесета, включително за документите към заявленията, капитала, отчетите на кредиторите и воденето на регистрите по чл. 50, ал. 2 и по чл. 60, ал. 3.“

22. В чл. 62 - 65 думите „вписване в регистъра на лицата по чл. 60, ал. 3“ и „вписване в регистъра по чл. 60, ал. 3“ се заменят с „издаване на лиценз по чл. 60, ал. 3“, думите „вписано в регистъра по чл. 60, ал. 3“ - с „получило лиценз по чл. 60, ал. 3“, думите „вписването в регистъра“ - с „издаването на лиценза“, думите „със заповед на председателя на Комисията за защита на потребителите или на оправомощено от него длъжностно лице, която може да бъде оспорена пред съответния административен съд“ - с „с решение на Българската народна банка, което може да бъде оспорено“, думите „заповедта по ал. 2“ и „заповедта по ал. 11“ - съответно с „решението по ал. 2“ и „решението по ал. 11“, а думите „Комисията за защита на потребителите“ и „Комисията защита на потребителите“ - с „Българската народна банка“.

23. Наименованието на глава шестнадесета се изменя така: „Лицензиране на кредитори, предоставящи потребителски кредит“, а наименованието на раздел III от същата глава - така: „Ред за издаване, спиране и отнемане на лиценз“. В чл. 1, т. 3 думите „регистриране на кредиторите“ се заменят с „лицензиране на кредиторите“.

24. В чл. 80:

а) ал. 1 се изменя така: „(1) Индивидуалните административни актове по чл. 51, 53, 54 и 56 и по чл. 57, ал. 7 се издават от Българската народна банка.“;

б) в ал. 2 думите „незабавно изпълнение“ се заменят с „предварително изпълнение“;

в) в ал. 3 думите „пред съответния административен съд“ се заличават.

25. В чл. 81, ал. 2 думите „в сградата на Комисията за защита на потребителите“ се заменят с „в сградата на органа, който го е издал“, а думите „определени със заповед на председателя на комисията“ - с „определени от този орган“.

26. В преходните и заключителните разпоредби се правят следните изменения и допълнения:

а) в § 6:

аа) ал. 2 се изменя така:

„(2) Лицата, които до влизането в сила на този закон предоставят потребителски кредити, включително финансовите институции, вписани в регистъра по чл. 3а от Закона за кредитните институции, могат да продължат дейността си без лиценз до влизането в сила на решението по заявлението им, ако в срок до 4 месеца от влизането

в сила на закона подадат заявление за лиценз по чл. 60, ал. 3. Българската народна банка се произнася в срок до 6 месеца от подаването му.“;

бб) създава се ал. 4:

„(4) Лицата по ал. 2 могат да получат лиценз с внесен капитал не по-малък от 50 на сто от изискуемия по чл. 61, ал. 2, т. 6 и го привеждат в пълно съответствие в срок до 12 месеца от влизането в сила на закона. Обектите, в които се извършва дейност към влизането в сила на закона, се заявяват по чл. 60, ал. 8 в срок до три месеца от влизането му в сила.“

б) в § 8:

аа) в т. 1, буква „б“, подбуква „бб“ т. 4 се изменя така: „4. предоставя кредити само на потребители въз основа на лиценз по чл. 60, ал. 3 от Закона за потребителския кредит.“

бб) в т. 2, буква „а“ думите „кредиторите, вписани в регистъра по чл. 60 , ал. 3“ се заменят с „кредиторите с лиценз по чл. 60, ал. 3“.

в) създават се § 8в и 8г:

„§ 8в. В Закона за ограничаване на административното регулиране и административния контрол върху стопанската дейност (обн., ДВ, бр. 55 от 2003 г.; попр., бр. 59 от 2003 г.; изм., бр. 107 от 2003 г., бр. 39 и 52 от 2004 г., бр. 31 и 87 от 2005 г., бр. 24, 38 и 59 от 2006 г., бр. 11 и 41 от 2007 г., бр. 16 от 2008 г., бр. 23, 36, 44 и 87 от 2009 г., бр. 25, 59, 73 и 77 от 2010 г., бр. 39 и 92 от 2011 г., бр. 26, 53 и 82 от 2012 г., бр. 109 от 2013 г., бр. 47 и 57 от 2015 г., бр. 103 от 2017 г., бр. 15, 77 и 101 от 2018 г., бр. 17, 24, 83 и 101 от 2019 г., бр. 21 от 2021 г., бр. 25 и 51 от 2022 г., бр. 8 и 80 от 2023 г., бр. 23 от 2024 г., бр. 50 и 54 от 2025 г. и бр. 69 от 2026 г.) в приложението към чл. 9, ал. 1, т. 2, в т. 1 след думите „Банкова дейност“ се добавя „, предоставяне на потребителски кредити по Закона за потребителския кредит“.

§ 8 г. В Закона за Българската народна банка (обн., ДВ, бр. 13 от 2024 г.; изм. и доп., бр. 26, 50 и 54 от 2025 г., бр. 16, 51, 67 и 71 от 2026 г.) в чл. 17 се създава т. 26а:

„26а. издава, отказва издаване, спира и отнема лиценз на кредитори и вписва, отказва вписване и заличава кредитни посредници при условия и по ред, определени със Закона за потребителския кредит;“.“

г) § 11 се изменя така:

„§ 11. В срок до три месеца от влизането в сила на този закон Българската народна банка издава наредбата по чл. 67 и тарифата по чл. 63.“

д) § 12 се заличава.

ВНОСИТЕЛИ:

Ивайло Шотев

Богдан Богданов

Велислав Великов